

УДК 378.22.013:159(045)

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-4\(199\)-58-63](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-4(199)-58-63)

Кондрацька Лариса

Толмачова Ірина

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-8353-6318>

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0003-1584-7274>

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПСИХОЛОГІЇ

A Актуалізовано проблему цілеспрямованого забезпечення компетентнісного підходу в процесі професійно-педагогічної підготовки майбутніх магістрів психології. Систематизовано погляди науковців на педагогічну компетентність, яку схарактеризовано як багатовимірне явище педагогічної діяльності, що функціонує в контексті компетентнісної парадигми.

Описано психолого-педагогічні аспекти формування педагогічної компетентності у майбутніх магістрів психології у ході реалізації освітньої компоненти «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти». Стисло схарактеризовано зміст, форми та методи підготовки майбутніх магістрів психології до викладацької діяльності. Представлено зміст і види самостійної та науково-дослідної роботи майбутніх викладачів психології. Наведено приклади завдань, що сприяють становленню всіх складників педагогічної компетентності у здобувачів вищої освіти.

Зроблено висновок про доцільність та ефективність реалізації впроваджених психолого-педагогічних аспектів формування педагогічної компетентності у майбутніх магістрів психології.

Ключові слова: майбутній магістр психології; освітня компонента «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти»; педагогічна компетентність

S *Kondratska Larysa, Tolmachova Iryna. The pedagogical competence development in future masters of psychology.*

The article actualizes the problem of purposeful provision of the competence approach in the process of professional and pedagogical training of future masters of psychology.

The scientists' views on pedagogical competence were systematized. It was characterized as a multidimensional phenomenon of pedagogical reality, functioning in the context of the competence paradigm and defined as a set of theoretical knowledge, practical skills, attitudes, experience, personal qualities of a teacher, that gives the opportunity to acquire new knowledge, analyze the activities of participants in the educational process, make decisions.

The pedagogical competence development in future masters of psychology is a multifactorial process that involves the realization of the potential of all educational components of the educational program. Considering this fact, the authors described psychological and pedagogical aspects of the pedagogical competence development in future masters of psychology during the implementation of the educational component «Psychology and pedagogy in higher education».

The following didactic conditions of work with applicants for higher education have been implemented: has been introduced interactive learning technologies, aimed at ensuring effective subject-subject interaction between all participants in the educational process; it has been used project technologies. The psychological practice ensured the approximation of training to the conditions of practical activity of masters of psychology and testing of each master student in the roles of teacher, psychologist, etc.

This paper briefly characterized the content, forms and methods of training the future masters of psychology for teaching and give examples of tasks that contribute to the development of all components of pedagogical competence in higher education students. It was found that the greatest interest of future teachers of psychology showed in the process of discussing problematic issues and solving psychological and pedagogical problems, in writing essays, in conducting research using test methods.

The content and types of independent and research work of future teachers of psychology were presented.

The authors conclude about expediency and efficiency of realization of the introduced psychological and pedagogical aspects of the pedagogical competence development for future masters of psychology.

Prospects for further exploration in this direction are to identify effective mechanisms to ensure the individualization of training the future teachers of psychology in the condition of distance learning.

Key words: future master of psychology; educational component «Psychology and pedagogy in the field of higher education»; pedagogical competence

Кондрацька Лариса Вікторівна, кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Україна

Kondratska Larysa, Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Primary Education and Education management, Municipal Institution «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Ukraine

E-mail: lariskavk@ukr.net

Толмачова Ірина Миколаївна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Україна

Tolmachova Iryna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Primary Education and Educational Management, Municipal Institution «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Ukraine

E-mail: irina.tolmacheva@gmail.com

Актуальність проблеми. У сучасній освіті відбуваються докорінні трансформаційні процеси. При цьому «вища освіта XXI століття розглядається як важливий інструмент національної економіки, основний фактор розвитку людського потенціалу і форм людського капіталу» [10, с. 4]. Одним із актуальних завдань вищої освіти виступає забезпечення професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти, що зможуть ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах сучасних викликів.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Теоретичні положення щодо професійної підготовки майбутнього викладача вищої школи розробляються в різних аспектах: формування професіоналізму і педагогічної майстерності (А. Алексюк, О. Антонова, О. Дубасенюк, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Т. Коваль та ін.); теоретичні та методичні основи підготовки майбутніх викладачів в умовах магістратури (Н. Батечко, С. Вітвицька, О. Гура, Н. Дем'яненко, Н. Мачинська та ін.); підготовка майбутніх викладачів вищої школи до інноваційної професійної діяльності (Л. Козак та ін.); проблема вдосконалення й модернізації викладацької діяльності у вищій школі (Л. Кайдалова, О. Момот, А. Сбруєва, Н. Щокіна та ін.). Питання підготовки майбутніх магістрів психології до викладацької діяльності висвітлено у розвідках І. Донченко, О. Затворник, І. Михайлюк, О. Понмаренко, Д. Романовської, С. Шевченко, Т. Ямчук та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття.

Поняття «підготовка викладачів вищої школи в умовах магістратури» розглядається як цілісна, поліфункціональна, динамічна, відкрита нелінійна педагогічна система з притаманною їй ієрархічною побудовою, системоутворювальними зв'язками, спрямована на створення нової інтегративної якості (сукупності якостей) – професійно-педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу [2, с. 14]. Аналізуючи педагогічні технології формування педагогічної компетентності у майбутніх магістрів психології та їхньої готовності до професійної діяльності в різних умовах, треба наголосити на перспективності перегляду окремих параметрів професійної освіти майбутніх

магістрів психології в контексті необхідності формування готовності майбутніх фахівців до викладацької діяльності в закладах вищої освіти.

Виявлено наявність *суперечностей* між постійним зростанням вимог суспільства до якості педагогічної компетентності майбутніх магістрів психології та реальним станом їхньої готовності до професійно-педагогічної діяльності у сучасному закладі вищої освіти.

Мета статті: схарактеризувати психолого-педагогічні аспекти формування педагогічної компетентності у майбутніх магістрів психології у ході реалізації освітньої компоненти «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти».

Викладення основного матеріалу дослідження. «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти» є обов'язковою компонентою ОП 053 Психологія, її віднесено до циклу загальної підготовки. На її вивчення відведено 90 годин (3 кредити). Міждисциплінарні зв'язки: пов'язані з вивченням освітніх компонент «Психологія особистості», «Методика викладання психології», «Практика «Пробні заняття у ЗВО», «Асистентська практика», знання яких сприяє її комплексному опануванню.

Мета освітньої компоненти: підготовка майбутніх фахівців до професійної педагогічної та науково-педагогічної діяльності у сфері вищої освіти, формування у них професійної компетентності й готовності до ефективних дій в умовах академічної свободи.

Робочу програму освітньої компоненти розроблено з урахуванням нормативно-правової бази України: законів України «Про освіту» від 05.09.2017 року № 2145-VIII, «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. В основу покладено Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. №564 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти» та провідні ідеї компетентнісного підходу [7].

Зокрема, компетентнісний підхід комплексно розбудовується міжнародним і вітчизняним науковим співтовариством та системно імплементується в освітній процес на рівні ступеневих освітніх програм.

При вивченні магістрантами освітньої компоненти «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти» викладання у сфері вищої освіти представлено в контексті компетентнісної парадигми. Підтримуємо трактування даної дефініції, запропонованої Н. Мирончук, що «викладання у сфері вищої освіти є висококваліфікованою професією, формою служіння суспільству, що вимагає від викладачів вищої школи глибоких знань і спеціальних навичок, набутих і підтримуваних наполегливим навчанням і дослідницькою діяльністю впродовж свого життя» [6, с. 154].

Дане поняття безпосередньо пов'язане з поняттям «педагогічна компетентність», яке виступає якісною характеристикою ступеня оволодіння майбутнім викладачем закладу вищої освіти професійною діяльністю.

Педагогічну компетентність визначають як сукупність теоретичних знань, практичних умінь, навичок, ставлень, досвіду, особистісних якостей викладача, що дають змогу здійснювати пошукову, педагогічну діяльність, самостійно здобувати нові знання, аналізувати діяльність учасників освітнього процесу, приймати рішення. В умовах сучасних викликів до системи вищої освіти її тлумачать як багатовимірне явище педагогічної дійсності.

Педагогічна компетентність включає:

- забезпечення результативності та якості своєї роботи;
- гармонізацію науково-наочних і світоглядно-методологічних, дидактичних і психологічних знань;
- уміння організувати освітній процес як педагогічну взаємодію, спрямовану на розвиток особистості студентів;
- готовність до творчого пошуку, саморозвитку, засвоєння та впровадження нових інформаційних технологій;
- високі моральні якості, фізичний і психологічний стан здоров'я, що дають можливість виконувати службові обов'язки [1; 9].

Формування педагогічної компетентності у майбутніх фахівців – поетапний і довготривалий процес, що передбачає комплексне задіяння потенціалу всіх освітніх компонент освітньої програми. Роботу з майбутніми магістрами психології з формування педагогічної компетентності в процесі реалізації освітньої компоненти «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти» побудовано на *принципах* фундаменталізації змісту, науковості, актуальності інформації, професіоналізації, що запропоновані в сучасному науковому дискурсі та системно реалізуються в освітньому процесі ЗВО. Наприклад, принцип актуальності інформації реалізовано через ознайомлення здобувачів вищої освіти з поняттями, які є актуальними для практики викладацької діяльності, тільки розробляються у науковому дискурсі: «діджиталізація освітнього процесу», «академічна доброчесність», «soft skills», «стейкхолдер», «неформальна освіта», «змішане навчання», «емоційний інтелект», «грантова діяльність» тощо.

Нами здійснено спробу зосередити освітній процес не на викладанні, а на навчанні майбутніх магістрів психології, що відповідає сутності компетентнісного підходу. Задля

цього цілеспрямовано реалізовано наступні *дидактичні умови* роботи зі здобувачами вищої освіти: впроваджено інтерактивні технології навчання, спрямовані на забезпечення ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу; використання проєктних технологій забезпечувало створення сприятливих умов для глибшого розуміння майбутніми магістрами психології навчальної інформації, сприяло розширенню усвідомлення можливостей проєктної технології; проходження психологічної практики забезпечувало наближення навчання до умов практичної діяльності магістрів психології та випробування кожним магістрантом себе у ролях викладача та психолога.

Першим кроком у формуванні цілісної особистості майбутнього магістра психології є інтеграція базових знань, умінь, навичок із фундаментальних дисциплін із орієнтацією на професійно-ціннісне становлення майбутнього фахівця. Становлення майбутнього магістра психології у процесі професійно-педагогічної підготовки відбувається в умовах постійного вибору особистістю значущих професійних цінностей, співвіднесення їх із ідеальним образом професіонала у своїй галузі. Протягом навчання в закладі вищої освіти відбувається їхня певна переоцінка, переосмислення та становлення, що зумовлені як особистісним, так і професійним зростанням. Тому оволодіння цінностями педагогічної професії в освітньому процесі є можливим при виявленні і створенні таких психолого-педагогічних умов, за яких такі цінності набувають цілісного, значущого, системного характеру, а саме: формування позитивної мотивації до оволодіння професійно ціннісними орієнтаціями, світоглядних позицій і визначення особистісного смислу педагогічної діяльності [3; 5].

Майбутні магістри психології знайомилися з методологією та методами психології вищої школи; визначали класифікацію методів збору даних і проводили інтерпретацію емпіричних психологічних фактів; визначали сучасні вигоди до особистості фахівця з вищою освітою.

Здобувачами вищої освіти було розглянуто теоретичні основи педагогічної взаємодії викладача зі студентами; вони визначали суперечливості та кризи студентського віку, умови адаптації студента у закладі вищої освіти; визначали характеристики педагогічного спілкування та характеристики педагогічних позицій викладача у спілкуванні зі студентами. Також у них сформувалось уявлення про студентську групу, її структуру, стадії розвитку та психологічні особливості, про професійне становлення майбутнього фахівця; про психологічні засади управління освітнім процесом у ЗВО; про психологію виховання студентської молоді; про конфліктні ситуації та причини виникнення педагогічних конфліктів, їхні особливості, стратегії вирішення; про професіоналізм діяльності викладача.

Здобувачі вищої освіти аналізували професійну діяльність викладача вищої школи та фактори її ефективності, знайомилися з методичною компетентністю науково-пе-

дагогічних працівників. Майбутні викладачі психології докладно розглядали теоретичні основи процесу навчання у вищій школі, зміст освіти у ЗВО та способи його реалізації, сучасні форми, методи та засоби організації навчання у ЗВО, сутність і процедури контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

У результаті вивчення даного освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен вміти здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки; організовувати та реалізовувати освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; розробляти та оновлювати силабус (робочу програму) освітнього компоненту відповідно до вимог внутрішньої системи забезпечення якості; проводити навчальні заняття, консультувати студентів із навчальної дисципліни та здійснювати індивідуальний супровід студента відповідно до індивідуальних освітніх потреб; розробляти критерії та обирати інструменти об'єктивного оцінювання результатів навчання та надавати зворотній зв'язок щодо результатів оцінювання; планувати, готувати та проводити освітні й наукові заходи [4; 8].

За умови, коли педагогічні та психологічні завдання мають характер дослідницьких, у процесі їхнього виконання використовуються наукові методи спостереження, аналізу, порівняння з наступним визначенням причинних зв'язків або їхньої систематизації, у магістрантів відбувається накопичення досвіду самостійної роботи, зокрема, пошуку та оброблення інформації з психолого-педагогічних і фахових дисциплін і закладається підґрунтя у необхідності самовдосконалення [2; 5].

Майбутнім фахівцям було запропоновано виконати низку завдань, спрямованих на створення певних освітніх продуктів, що відображають сутність і специфіку організації освітнього процесу в умовах модернізації системи вищої освіти. До таких продуктів віднесено порівняльні таблиці, інтелект-карти, синквейни, програми саморозвитку, побудовані схеми, моделі, навчальні ситуації, рольові ігри, тематичні кросворди, комплекти завдань тощо.

За нашими спостереженнями, найбільшу зацікавленість майбутні викладачі психології виявили в процесі обговорення проблемних питань і вирішення психологічних і педагогічних задач, при складанні синквейнів, при написанні есе, при проведенні досліджень за допомогою тестових методик.

Одним із важливих складників підготовки фахівця у вищій школі є професійно-педагогічна освіта. Реалізувати це важливе завдання в умовах Болонського процесу можливо за умови ефективної організації самостійної роботи студентів. Тому до центру інтересу організації освітнього процесу потрапляє самостійна робота, оскільки, згідно із сучасними вимогами, на неї робиться основний акцент [6].

Для самостійної роботи було запропоновано теми, що відносно нещодавно стали об'єктом наукових досліджень, однак є актуальними для практики викладання у сучасних закладах вищої освіти: «Саморозвиток та самореалізація як цінність сучасної вищої освіти»; «Налаштування освітніх структур в Європі»; «Компетентнісний підхід в освітньому просторі ЗВО»; «Емоційний інтелект у професійному становленні здобувача вищої освіти»; «Персональний бренд викладача». «Викладацька діяльність у ході дистанційного навчання»; «Професійний імідж викладача вищої школи як чинник ефективної професійної діяльності»; «Співпраця викладачів та стейкхолдерів як умова ефективності навчально-професійної підготовки у ЗВО», «Психолого-педагогічний супровід дистанційного навчання», «Неформальна освіта для майбутніх магістрів психології», «ІКТ в професійній діяльності магістра психології», «Психологічні особливості забезпечення особистісної самореалізації майбутніх магістрів психології у процесі фахової підготовки» тощо.

Магістранти розробляли дані теми у різних формах завдань: написання есе, складання таблиць, створення презентацій і бібліографічного переліку тощо. Форма роботи визначалася в ході консультації з викладачем, а критерії оцінювання обговорювалися в процесі практичних занять.

Одним із напрямів викладацької діяльності є проведення наукових досліджень. Із іншого боку, важливою вимогою організації наукового дослідження виступає дотримання норм академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти брали участь у вебінарі, присвяченому аналізу можливостей системи StrikePlagiarism.com. У ході круглого столу «Академічна доброчесність – запорука якісної вищої освіти» вони заслухали доповіді, присвячені актуальним проблемам академічної доброчесності, основним цінностям академічної культури, запровадженню принципів академічної доброчесності у діяльність ЗВО. Участь у таких заходах сприяла формуванню академічної культури майбутніх викладачів психології. Магістранти набували досвіду участі у наукових заходах різного рівня. Наприклад, у ході науково-практичної інтернет-конференції «Сучасна психологія: досягнення, інновації та тенденції розвитку» було організовано роботу секції «Професійна підготовка психолога: проблеми та перспективи розвитку».

Магістранти були ознайомлені з європейським і світовим досвідом функціонування вищої освіти через аналіз певних проєктів і залучення до участі в міжнародних заходах різного рівня. Зокрема, майбутні викладачі психології брали участь у серії вебінарів і майстер-класів, присвячених щорічному заходу «Дні кар'єри ЄС». Вони дізналися про механізми професійного розвитку й можливості навчання та працевлаштування за кордоном, стали учасниками тренінгів, присвячених формуванню soft skills, брали участь у презентації програми Еразмус+ для активної молоді.

Практика «Пробні заняття у ЗВО» є складником ОП, що сприяє виробленню в майбутніх фахівців умінь і навичок ефективного здійснення різних напрямів професійної діяльності викладача вищої школи, зокрема, у ході викладання фахових дисциплін зі спеціальності 053 «Психологія». Задля забезпечення комплексного і варіантного використання в квазіпрофесійній діяльності комплексу теоретичних знань і практичних умінь на заняттях із «Психології та педагогіки у сфері вищої освіти» майбутнім магістрам психології було запропоновано розв'язання психологічних і педагогічних задач та обговорення проблемних питань, що виникають під час проходження практики.

Взаємодію зі стейкхолдерами у ході опанування педагогічною компетентністю було організовано через систематичне залучення магістрантів до онлайн-заходів (лекції за участі запрошених викладачів ЗВО України, майстер-класи авторів і ведучих тренінгових програм, тренінги із працівниками соціально-психологічної служби ЗВО тощо). На заняттях із «Психології та педагогіки у сфері вищої освіти» систематично здійснювалося обговорення змісту та варіантів організації даних заходів у контексті майбутньої педагогічної діяльності.

У нормативно-правовій базі України наголошено на важливості забезпечення механізму професійного саморозвитку майбутнього фахівця. Зокрема, у Законі України «Про освіту» від 05.09.2017 року № 2145-VIII представлено поняття «формальна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта». При цьому, аналізуючи професійну діяльність викладача вищої школи, науковці наголошують на зростанні вагомості самоосвітнього складника задля вдосконалення власного професіоналізму та пошуку й упровадження інноваційних технологій, нових методів роботи в умовах переорієнтації професійної діяльності зі знанневоорієнтованої парадигми до смислової домінантності мислення, інтелекту [8].

Магістрантам на сайті кафедри запропоновано перелік освітніх платформ і навчальних курсів, які доречно використати задля забезпечення участі у неформальній освіті. У ході консультування здійснювалося не тільки обговорення зі здобувачами вищої освіти проблематики організації освітнього процесу у ЗВО у відповідності до сучасних викликів, а й визначення напрямів і механізмів реалізації їхньої індивідуальної освітньої траєкторії.

Зворотній зв'язок із майбутніми магістрами психології було організовано після вивчення певних тем курсу (метод «Незакінчені речення», метод «Рефлексивна мішень», метод «Портфоліо») та наприкінці вивчення освітньої компоненти (метод «Форум»). Нами було виявлено високий рівень мотивації до оволодіння педагогічною компетентністю та високий рівень прагнення до професійно-педагогічного саморозвитку. Контроль та оцінювання якості формування педагогічної компетентності в межах опанування освітньої компоненти «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти» організовано через системний моніто-

ринг їхніх навчальних досягнень у процесі поточного контролю та аналіз результатів підсумкового контролю (іспит). У якості об'єктів контролю та оцінювання було обрано знання про сутність і специфіку викладацької діяльності, про професійне становлення особистості здобувача вищої освіти та психологічні засади управління освітнім процесом у ЗВО, про психологічний аналіз конфліктів у педагогічній взаємодії, про психологічні особливості студентського віку та студентської групи, взаємозв'язки й залежності між ними; вміння та навички застосовувати засвоєні знання і способи виконання розумових і практичних дій.

Висновки з даного дослідження. Отже, подальшого розвитку набули положення щодо забезпечення компетентнісного підходу у процесі підготовки здобувачів вищої освіти.

Формування педагогічної компетентності у майбутніх магістрів психології – багатофакторний процес, що передбачає реалізацію потенціалу всіх освітніх компонент освітньої програми. Для вирішення даного завдання особливого значення набуває освітня компонента «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти».

Стисло схарактеризовано зміст, форми та методи підготовки майбутніх магістрів психології до викладацької діяльності. Представлено зміст і види самостійної та науково-дослідної роботи майбутніх викладачів психології. Отже, можна констатувати доцільність та ефективність реалізації впроваджених психолого-педагогічних аспектів формування педагогічної компетентності у майбутніх магістрів психології.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі полягають у визначенні дієвих механізмів забезпечення індивідуалізації підготовки майбутніх викладачів психології в умовах дистанційного навчання.

📖 Список використаних джерел

1. Антоноук Л. Л., Василькова Н. В. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід. Київ: КНЕУ, 2016. 66 с.
2. Батечко Н. Г. Теоретико-методологічні засади підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2016. 45 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14037/1/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%91%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%87%D0%BA%D0%BE.pdf> (дата звернення 20.07.2021).
3. Волошина В. В. Психологічні технології підготовки майбутнього психолога: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07. Київ, 2016. 551 с.
4. Затворник О. М. Формування у майбутніх психологів готовності до професійного самовдосконалення: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2016. 310 с.
5. Кравченко В. М. Теоретичні і методичні засади модернізації підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2017. 476 с.
6. Мирончук Н. М. Професійна діяльність викладача вищої школи: суспільні виклики та проблеми змісту підготовки. *Професійна освіта: андрагогічний підхід*: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-ць О.О. Євенок, 2018. С. 146–172.
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.19 р. №564 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053-psikhologiya-mag.pdf>
8. Пономаренко О. В. Концепція підготовки майбутніх магістрів психології до професійної діяльності в умовах неформальної освіти. *Педагогіка форми*

- вання творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / гол. ред. А. В. Сущенко. Запоріжжя, 2020. Т. 3. Вип. 69. С. 93–96.
9. Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу : навч. посіб. / за ред. І. Л. Холковської. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. 144 с.
10. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Теорія і практика вищої освіти : навч. посіб. Київ ; Маріуполь, 2016. 338 с.

References

1. Antoniuk, L. L., & Vasykova, N. V. (2016). *Kompetentnistnyi pidkhid u vyshchii osviti: svitovyi dosvid* [Competence approach in higher education: world experience]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
2. Batechko, N. H. (2016). *Teoretyko-metodolohichni zasady pidhotovky vykladachiv vyshchoi shkoly v umovakh mahistratury* [Theoretical and methodological principles of training high school teachers in the master's program]. (Extended abstract of D diss.). Kyiv. Retrieved from <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14037/1/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%20%D0%91%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%87%D0%BA%D0%BE.pdf> [in Ukrainian].
3. Voloshyna, V. V. (2016). *Psykhologichni tekhnologii pidhotovky maibutnoho psykhologa* [Psychological technologies of training a future psychologist]. (D diss.). Kyiv [in Ukrainian].
4. Zatornyk, O. M. (2016). *Formuvannia u maibutnikh psykhologiv hotovnosti do profesiinoho samovdoskonalennia* [Formation of future psychologists' readiness for professional self-improvement]. (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
5. Kravchenko, V. M. (2017). *Teoretychni i metodychni zasady modernizatsii pidhotovky vykladachiv vyshchoi shkoly v umovakh mahistratury* [Theoretical and methodical bases of modernization of preparation of teachers of higher school in the conditions of a magistracy]. (D diss.). Zaporizhzhia [in Ukrainian].
6. Myronchuk, N. M. (2018). *Profesiina dialnist vykladacha vyshchoi shkoly: suspilni vyklyky ta problemy zmistu pidhotovky* [Professional activity of a high school teacher: social challenges and problems of the content of training]. In O. A. Dubaseniuk (Ed.), *Profesiina osvita: andrahohichni pidkhid* [Vocational education: an andragogical approach]: monohrafia (pp. 146-172). Zhytomyr: Vyd-ts O. O. Yevenok [in Ukrainian].
7. *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 24.04.19 r. №564 «Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 053 «Psykhologhiia» dlia druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity»* [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 24.04.19 №564 «On approval of the standard of higher education in the specialty 053» Psychology «for the second (master's) level of higher education»]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053-psikhologiya-mag.pdf> [in Ukrainian].
8. Ponomarenko, O. V. (2020). *Kontseptsiiia pidhotovky maibutnikh mahistriv psykhologii do profesiinoi dialnosti v umovakh neformalnoi osvity* [The concept of preparation of future masters of psychology for professional activity in the conditions of non-formal education]. In A. V. Sushchenko (Ed.), *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* [Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools]: zb. nauk. pr. (Vol 3, is. 69, pp. 93-96). Zaporizhzhia [in Ukrainian].
9. Kholkovska, I. L. (Ed.). (2017). *Profesiino-pedahohichna kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu* [Professional and pedagogical competence of a teacher of higher education]: navch. posib. Vinnytsia: TOV «Nilan LTD» [in Ukrainian].
10. Sysoieva, S. O., & Sokolova, I. V. (2016). *Teoriia i praktyka vyshchoi osvity* [Theory and practice of higher education]: navch. posib. Kyiv; Mariupol [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 05.08.2021